

ZUZENBIDE ZIBILA AURRETIAZKO ORDAINKETA

1

Ibon VITERI ZUBIA

AURKIBIDEA: I. Sarrera.-II. Kredituaren aurretzako ordainketa lege berezietan: 1. Kontsumitzaileak kreditua alde aurretik ordaintzeko duen eskubidea.-2. Maileguemailearen eskubidea aurretzako ordainketagatik konpentsazioa eskatzeko.-III. Aurretzako ordainketa Kode Zibilean.-IV. Errakuntzaz gauzatu den aurretzako ordainketa lege berezien suposizioan.-Bibliografia.

I. Sarrera

Ikasgai honek aztergaitzat du epekako betebeharren aurretzako betetzea, hots, betebeharraren harremanean horretarako aurreikusitako den unean baino lehenago egin den ordainketa. Doktrinak figura hau, ordainketa atzeratuarekin batera, ordainketa zehaztugabe edo ezorduko gisa aurkezten du normalean (DÍEZ-PICAZO).

Hala ere, kreditu-arlo espezifikoan Espainiako legegileak mailegu-hartzaileari behin eta berriz errekonozitu dio —lehenik, martxoaren 30eko 2/1994 Legean, Hipoteka Maileguak Subrogatu eta Aldarazteari buruzkoa, eta berriki, ekainaren 24ko 16/2011 Legean, Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzkoa— alde aurretik amortizatzeko eskubidea. Kreditu-kontratuaren exekuzioan kreditu-hartzailearen alde babes-mekanismo moduan ezarritako ahalmen honek zor den prestazioaren aurretzako burutzea ordainketa zuzen gisa eratzea ahalbideratzen du. Erabat zehatza izango litzatekeen betetze horrek hartzekodunari, alabaina, kalte bat sor diezaioke; eremu honetan indarrean dauden legeen arabera, medeatu beharko dena. Guzti honek Kode Zibilarekiko arautze aldaketa sakona dakar. Izan ere, lege horretan aurretzako ordainketa, hasiera batean, prestazio-programaren desbideratze gisa ikusten da. Aipatutako gai guztiak aztertzeaz gain lan honek xedetzat du ikusmolde aldaketa erabakigarri horrek dakarren ondorioak argitzea. Hona hemen, horietako ondorio nagusienak.

II. Kredituaren aurretzako ordainketa lege berezietan

1. Kontsumitzaileak kreditua alde aurretik ordaintzeko duen eskubidea

Kredituaren arlo espezifikoan Espainiako legegileak mailegu-hartzaileari behin eta berriz aitortu dio alde aurretik amortizatzeko eskubidea (alde batetik, martxoaren 30eko 2/1994 Legean, Hipoteka Maileguak Subrogatu eta Aldarazteari buruzkoa; abenduaren 7ko 41/2007 Legean (2.1. art.); eta beste aldetik, ekainaren 24ko 16/2011 Legean (30. art.), Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzkoa eta uztailaren 13ko 28/1998 Legean (9.3. art.), Ondasun Higigarrien Epekako Salmentari buruzkoa). Ahalmen horrek ez dakar kreditu-eragiketaren eremuan *dies pro reo est* erregela erromatar zaharrera bueltatzea, zeinek adierazten duen, autore batzuen arabera, betetzearen atzerapena zordunaren interes eksklusibo bati

dagokiola (HERNÁNDEZ GIL; DÍEZ-PICAZO; MONTÉS PENADÉS; ALBALADEJO; PASCUAL ESTEVILL), eta beste batzuen ustez, horrek ekonomikoki zordunari bakarrik onuratsen diola (CRISTÓBAL MONTES; SANTOS BRIZ; RIVERO HERNÁNDEZ; PÉREZ ÁLVAREZ; MARÍN LÓPEZ). Kredituaren esparruan ez da arau horretara itzultzen. Lege bereziek ez dute esanbidez ezartzen ordainketaren atzerapena zordunaren alde ezarri dela uste behar denik. Horren ondorioz, ezin da ulertu kredituaren amortizazio epeek ez dutela zordunaren askatzeko ahalmena mugatzen, ezta zordunak horien gain xedatzeko ahalmenik duenik ere; zeini uko egitea duen, ordainketa aurreratuz.

Aldez aurretik kitatzeko eskubideak, berez, epea alderdi bien alde ezarri dela printzipioaren (KZren 1127. art.) salbuespen bat eratzen du (kontsumitzailea den mailegu-hartzaileari onuratzeko: CASADO CERVIÑO). Hortaz, kreditu-hartzailea legitimatua agertzen da, ez soilik prestazioa gauzatzera *dies*-a igaro baino lehenago, epea bere onura eskusiboan ezarri denean gertatzen den bezala (ANDREU MARTÍNEZ), baizik eta alderdi bien alde hitzartu den epemuga ere aldatzera. Horrela, zorra aldez aurretik kitatzeko ahalmenaren egikaritzak hautazko eskubide bat eratzen du; jatorriz epekakoa zen zorra hutsa bilakatzen duena.

Beste era batean esanda, teknikoki, zorduna legitimatuta dago zorraren epemuga aurreratzeko. Ez, ordea, beste iritzi nabarmen batek proposatzen duen bezala, hasieran hitzartutako prestazioarekiko (aurretiazko den neurrian) denboralki ezberdina den beste bat gauzatzeko (alderatu DOMÍNGUEZ LUELMO). Hori zuzena izango litzateke, denbora, erregela gisa, betebeharraren objektuan inbrikatuko balitz, bere edukia identifikatuz. Baina, jakina denez, epea ez da oinarrizko elementu bat, baizik eta prestazioaren modalitate akzesorio bat, loturaren betetzea noiz gauzatu behar den zehazten duena (DÍEZ-PICAZO). Hortaz, zorra aldez aurretik kitatzen denean, zordunak epea aldebakarki aldatzen du. Are eta gehiago: aurretiazko amortizazio kasu hauetan ez dago berezko aurretiazko ordainketarik, baizik eta ordainketa puntuala, zordunak epemuga aurreratzeko ahalmena egikaritzeko duen asmoa jakinarazita gero eman baita. Hortaz, aurretiazko kitapena erabiltzen denean, ezin da ez-betetzeari edo betetze anomaloari buruz hitz egin.

Azken finean, *pacta sunt servanda* printzipioaren porrota da. Lege bereziek, babesa zabaltzeko (CASADO CERVIÑO eta ROCA GUILLAMÓN) edo finantzatzailearen aldatzea errazteko xedearekin (ALFARO ÁGUILA-REAL eta MÚRTULA LAFUENTE), zorduna den mailegu-hartzailearen alde, eta hartzekoduna den mailegu-emailearen kaltetan, lehengoak itundutakoari leiala ez izateko aukera ezartzen dute. Izan ere, horrek atzera egitea du. Ez da autonomia pribatua murrizten harreman juridikoak eratzeko botere gisa, baizik eta harremanaren edukia arautzeko botere gisa. Baina ez da mugatzen zilegi den betebeharraremanari eduki jakin bat debekatuz, baizik eta alderdi bati baimenduz hitzartutakoa eraginik gabe uztera eta besteari erabakia ezartzera. Hitz batez, zordunak, nahi izanez gero, aitortzen zaion betebeharraren epemuga aurreratzeko ahalmena egikaritzen duenean, betebeharraremanean eduki jakin bat ezar dezake: konfigurazio-juridiko ahalmena, bere titularrari harreman juridikoaren aldaketa ahalbideratzen diona, atzeratu gisa sortu zena hutsa bilakatuz.

2. Mailegu-emailearen eskubidea aurretiazko ordainketagatiko konpentsazioa eskatzeko

Mailegu-hartzaileari legez edo, hala badagokio, kontratuz aitortutako alde aurretik amortizatzeko eskubidearen egikaritzak mailegu-emaileari kalte bat sor diezaioke. Horren ordaina onartzen da, alderdien arteko finantza-oreka dakarren heinean eta epemugaren isilezko ukatzea ez dakarren neurrian. Horren bidez ez da nahi betebeharraren balizko ez-betetze batek sortzen dituen kalteak medeatzea. Izan ere, alde aurretik ordaintzen denean, ez dago ez-betetzirik. Egia esan, kalte-ordainari esker hartzekodunak arindu ahal izango du benetan bitzako galera zordunak epemuga aurreratzeko ahalmena egikaritzeagatik; *pacta sunt servanda* printzipioaren salbuespena suposatzen duena (alderatu ROCA GUILLAMÓN). Hartzekodunari ez zaio konpentsatzen zor ez diren interesagatik (alderatu CASADO CERVIÑO eta ORDÁS ALONSO). Horrek ez du eskubiderik jaso ez dituen interesen konpentsazioa eskatzeko, aurretiazko amortizazioak zorraren interesen likidazioa ordainketa egunean egitea baitakar (ikus Zaragozako Audientzia Probintzialaren Epaiak: 2007ko urtarrilaren 25ekoa [JUR 2007, 236118] eta 2008ko abenduaren 12koa [JUR 2008, 175554]). Gainera, horiek konpentsatu nahi izateak errekonozitu den eskubidearen edukia urardotuko luke.

41/2007 Legearen esapideari jarraiki, medeagarria den balizko kaltea «*el riesgo de tipo de interés*» delakoa izango litzateke, aurretiazko ordainketak mailegu-hartzaileari sortarazten dizkion gastu errealak edo administratiboak kaltetu gabe («*compensación por desestimamiento*»). Zentzu honetan, ekainaren 24ko 16/2011 Legea, Kontsumo Kredituen kontratuei buruzkoaren 30. artikulua zehazten du aurretiazko ordainketaren ondorioz jasandako kalteak «*consistirán en aplicar a la cantidad anticipada la diferencia entre el tipo de interés acordado inicialmente y el tipo de interés al que el prestamista pueda prestar el importe del reembolso anticipado en el mercado en el momento de dicho reembolso, teniendo asimismo en cuenta el impacto del reembolso anticipado en los gastos administrativos. A estos efectos, se considerará como tipo de mercado el Euribor al plazo más cercano a la fecha de vencimiento del préstamo*».

Balizko kalte honen konpentsazioa banku-terminologian betidanik «aurretiazko ordainketagatiko komisio» gisa kalifikatua izan da. Klausula horrek helburutzat izango luke estaltzea mailegu-emaileak alde aurretik ordaindu zaion dirua berrinbertitzen duen uneko interes-tasaren jaitsiera arriskua. Zehazki, aurretiazko ordainketatik zuzenean eratorri daitezkeen galerak ezabatzen saiatuko litzateke, hala nola jasotako diru-kopurua interes-tasa txikiago batean birkokatzea behartua izatea edo berfinanziazioari aurre egiteko arazoak izatea (DAGOT; DE GISPERT PASTOR eta ORDÁS ALONSO). Interes-tasa finkoa duten maileguetan ez bezala, interes-tasa aldakorra duten maileguetan, aipatutako arriskua ia ez dagoela ulertzea ohikoa da. Hainbestearino emangaitzat hartzen da, non legegileak aldizka ukatu duen aipatutako mailegu motan aurretiazko ordainketagatiko komisioak konpentsazio-izaera izateak. Legegilearen arabera, horrek pena izaera izango luke mailegu mota horietan (2/1994 Legearen arrazoi-azalpena).

Hortaz, kontsumo-kredituaren eremuan ez da onartzen interes-tasa aldakorra duten maileguez aurretiazko ordainketagatiko konpentsazioa aurreikustea (ikus Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legearen 30.2 artikulua). Horren zergatia dago, lehenik, kontsumo-kredituen izaera berezian. Horiek, euren iraupen eta bolumena dela eta, ez dira epe luzeko errekurtsioen bidez finantzitzen, baizik eta epe laburrekoen bidez, ezinezkoa

bilakatuz aurretiazko ordainketa kasuan mailegu-hartzaileak berfinanziazioatik bizi dezakeen kaltea. Baina baztertze horren izateko arrazoia, batez ere, interes-tasak merkatuaren eboluzioetara egokitzeko duen joeran dago. Horrela, kreditua alde aurretik ordaintzen bada, mailegu-emaileak beti birkokatu ahal izango du diru hori antzeko errentagarritasun batean, inolako kalterik jasan gabe. Hemen, interes-tasa finkoa duten maileguetan ez bezala, interes-tasa berrikusten denez, mailegu-emailea edozein arriskuz babestuta dago. Horrek konpentsazioa eskatzeko eskubidea baztertzen du.

Hau da hipoteka-kredituari buruzko eta kontsumo-kredituari buruzko legeek aurretiazko ordainketagatiko konpentsazioaren gainean aurreikusten duten eraentzen artean dagoen ezberdintasun jakin bat. Hala ere, araudi horiek funtsean bat egiten dute, biak saiatzeko baitira, euren erara, aurretiazko ordainketak sortzen duen benetako kaltera egokitzen eta saihesten konpentsazioak mailegu-hartzaileari galarazi diezaiola legez edo hitzarmenez dagokion eskubidearen egikaritzea.

Puntu honetan, azpimarratu behar da, hipoteka-kredituaren eremuan ez dela aurreikusten, kontsumo-kredituaren arloan bezala, alde aurretik ordaintzeko ahalmenaren errekonozimendu orokor bat. Izan ere, martxoaren 30eko 2/1994 Legeak, Hipoteka Maileguak Subrogatu eta Aldarazteari buruzkoa, interes-tasa jaitsieraren arazoari aurre egin zion jadanik Kode Zibilaren 1211. artikulua zordunari aitortzen zion alde aurretik ordaintzeko aukera sustatuz (RUBIO GARRIDO eta FERNÁNDEZ VILLA). Era honetan, hipoteka-kreditu baten aurretiazko amortizazioa, aukera hori ez bada hitzartu, subrogazio bidez soilik eman ahal izango da.

Gainontzean, eta aurreratu denez, mailegu-hartzaileari errekonozitzen zaion eskubidearen egikaritzaren ondorioz suertatzen den ordainketa beti ordainketa puntuala da. Zehatza da ere, zordunak gauzatzen duen betetzea, hartzekodunak Kode Zibilaren 1129. artikulua aitortzen dion ahalmena erabilia gero (GÓMEZ SALVAGO SÁNCHEZ). Arau horretan aurreikusten den edozein inguruabarren emateak hartzekoduna legitimatzen du, ez soilik prestazioa alde aurretik eskatzera, epea bere onura eskusiboan ezarri denean gertatzen den bezala, baizik eta lotzen dion epemuga ere indargabetzera; bere eskaeraren une arte atzera eramanez. Hortaz, bere ahalmena egikaritzea erabakitzen badu, ordainketarentzat hasiera batean aurreikusitako denbora aldatzen da; aurreratuz. Beraz, borondatez edo hartzekodunak eskaturik ordaintzen duen zordunak ez du alde aurretik beteko, baizik eta zor den unean (MONTÉS PENADÉS; MARÍN LÓPEZ eta DOMÍNGUEZ LUELMO).

III. Aurretiazko ordainketa Kode Zibilean

Arestian aztertu ditugun kasuak («ezarritako aurretiazko amortizazioa» zein «borondatezko aurretiazko amortizazioa») eta Kode Zibilean arautzen den «aurretiazko ordainketa» hipotesia bereiztu behar dira. Legezko gorputz honetan, epea indarrean egonik, betetze goiztiar bati eragina errekonozitzen zaio. Hala ere, epemuga baino lehenago gauzatzen den edozein ordainketa ez du *stricto sensu* aurretiazko ordainketa eratzen, hots, oraindik zor ez dena. Gure Kodeak aurreikusten duen aurretiazko ordainketa ez da gauzatzen zordunaren inposizio baten ondorioz, horrek ez baitu hartzekodunari ezarpen

hori egitera baimentzen dion aurreratzeko ahalmen orokorrik (GIL RODRÍGUEZ). Kode Zibilean aurretiazko ordainketa gauzatzen da, jadanik exekutatu den betetzearen gain zordunak izan duen errakuntza baten ondorioz. Errone horri jarraiki, garaia baino lehenago gauzatu den eta hartzekodunak onartu duen emateak ez du hitzartutako epearen aldatzea eratzten, baizik eta ordaintzeko zor baten betetze irregular mota bat. Dena den, eta Kode Zibilaren 1126.I artikulua aginduta, ordainketa hori bidezkotzat eta zuzentzat hartu behar da. Halaber, zordunak hartzekodunari gauzatik eskuratu dituen fruituak edo interesak eskatzeko eskubidea izango du (KZren 1126.II art).

Epemuga bien alde edo bien onurako ezarrita badago (gure artean kasu hau erregela da), aurretiazko ordainketak «aurretiazko akordioa» beharko du. Eskuarki esaten da, ordainketaren aurreratzea ahalbide dezakeen bakarra interesdunen arteko akordioa dela (DÍEZ-PICAZO; MONTÉS PENADÉS; DOMÍNGUEZ LUELMO; RIVERO HERNÁNDEZ eta PÉREZ ÁLVAREZ). Hala ere, kasu horretan, ez litzateke egongo aurretiazko ordainketarik, baizik eta ordainketa puntuala (CRISTÓBAL MONTES).

Aurretiazko akordioari jarraiki, alderdiek betetze-denbora aldatzen dute (HERNÁNDEZ GIL). Ez, ordea, ordainketa edo betetzearen objektua (DÍEZ-PICAZO eta DOMÍNGUEZ LUELMO). Gure ustez, azken hau gertatuko litzateke, alderdiek asmozat izango balute betebeharraren iraungitzea hasieran hitzartutako prestazioarekiko (aurretiazko den neurrian) denboralki ezberdina den prestazioa gauzatu. Zalantzarik gabe, horrelako akordio baten bidez itundu den prestazioa aldatuko zen, baina, juridikoki, ez luke suposatuko betebeharraren aldaketarik, baizik eta ordainketaren edo betetzearen aldatzea. Dena den, gure iritziz, akordio hau posible izango litzateke, denbora, erregela gisa, betebeharraren objektuan inbrikatuko balitz, bere edukia identifikatuz (GETE-ALONSO Y CALERA). Baina, gogorazi dugunez, epea ez da oinarrizko elementu bat, baizik eta prestazioaren modalitate akzesorio bat, loturaren betetzea noiz gauzatu behar den zehazten duena.

Hortaz, aurretiazko akordioak, aldatze-negozio juridiko gisa, ez du aldatzen betebeharraren egitura, ezta prestazioaren izaera kualitatiboa ere. Akordio horrek betetzearen galdagarritasun-denbora soilik aldatzen du. Aldatze honek betebeharrarentzat, bizirauten duena, aldatze hutsa suposatzen du. Zehazki, aipatutako betetze-denbora aurreratzen da.

Baina Kode Zibilaren 1127. artikulua erregelak *iuris tantum* presuntzio bat aurreikusten du soilik, hau da, behin-behineko soluzio bat, kontrakoa agertzen ez den bitartean eraentzen duena (AGEE 1925eko otsailaren 28koan (JE 1944, 223) 1998ko martxoaren 5ekoan (JE 1998, 1578) eta 2004ko otsailaren 19koan (JE 2004, 821). Ikus doktrinan, SÁNCHEZ ROMÁN; MUCIUS SCAEVOLA; MANRESA Y NAVARRO; HERNÁNDEZ GIL; GIL RODRÍGUEZ; RIVERO HERNÁNDEZ eta ROGEL VIDE). Hori dela-eta, edozein alderdik frogatu dezake epea, bereziki, beren alde ezarri zela eta, horren ondorioz, kontrako alderdia soilik lotzen duela. Kode Zibilaren 1127. artikulua zera argitzen du: onuraren eskusibotasuna (hartzekodunarentzat edo zordunarentzat) bere buruari buruzko aurreikuspen batean egon daitekeela (betebeharraren esanahian) edo beste inguruabar batetik ondoriozta daitekeela. Horrek onuraren eskusibotasuna (hartzekodunarentzat edo zordunarentzat) loturaren «izaeratik» ezin dela ondorioztatu suposatzen du (MANRESA Y NAVARRO; BELTRÁN DE HEREDIA Y CASTAÑO; RIVERO HERNÁNDEZ; CASTÁN TOBEÑAS eta DOMÍNGUEZ LUELMO). Beraz, ikertu behar da, kasu bakoitzean epearen ezarpenaren

arrazoia zein izan zen; nori nahi izan zuen hura hitzartzea. Erantzuna betebeharrarekin bakoitzean ezberdina izango da, nahiz eta horiek mota berekoak izan. Horrela, atzerapena zuzitzen duen interesa zordunari badagokio, honek zor den prestazioa epemuga baino lehenago gauzatu ahal izango du. Aldiz, hartzekodunari badagokio, honek prestazioaren exekuzioa alde aurretik eskatu ahal izango du.

Horiek horrela, onuradun eskusiboak epemuga baino lehenago eskatzen edo betetzen badu, ez dago berezko aurretiazko ordainketarik. Baina ez «epemugaren aurreratzea» eman delako, baizik eta zordunak gauzatutako *ante diem* ordainketak ez duelako betebeharrarekin aldatzen, ezta alderdiek hasiera batean hitzartutakoa urratzen ere. Izan ere, ordainketa zuzena eta baliozkoa da, prestazio-programan «izan daitekeen ordainketa» gisa aurreikusita dagoen heinean. Halaber, ordainketa horrentzat Kode Zibilaren 1126. artikuluan ezarritako itzulezintasuna ez da beharrezkoa edo printzipio orokorren errepikatze hutsa suposatzen du. Gainera, *interusurium* eskaera bidegabekoa bilakatzen da, ez baitago kausarik gabeko aberasterik. Kobratzen duen hartzekodunak berea dena jasotzen du betebeharrean aurreikusten den une batean.

Kode Zibilaren 1126.I artikulua aplikazioa garrantzizkoa izaten hasten da, hain zuzen ere, zordunak aurreratutako ordainketak benetako ezorduko ordainketa bat erazten duenean. Kasu horietan dudak jar daitezke ere *solutio*-aren baliozkotasuna eta itzulezintasuna, gauzatu den portaera betebeharrean aurreikusi den programara egokitzen ez den neurrian. Zorduna prestazio goiztiarra erreperatzen saiatu daitezke «aldez aurretik» gauzatu zela alegatuz. Hala ere, horri dagokionez, Kode Zibilaren 1126. artikulua agindua argia da eta aurretiazko ordainketa horren ezorduko izaeratik zordunaren alde berreskaera-eskubidea sortzea debekatzen du. Nahiz eta denboraren ikuspuntutik bere gauzatzea irregulartasun bat izan, eman zena ezin da berreskuratu, hura benetan zor zelako (*Alderatu* BELTRÁN DE HEREDIA Y CASTAÑO; HERNÁNDEZ GIL; Díez-PICAZO; MONTÉS PENADÉS eta CRISTÓBAL MONTES).

Honela, gauzatu den ordainketa baliozkoa da eta ezin da berreskuratu hurrengo kasu hauetan:

- (1) Hartzekodunak eskatu baino lehenago gauzatu denean, epemugaren onuradun eskusiboa bazen.
- (2) Alderdi bien alde ulertu behar den epemuga baino lehenago bete denean, hartzekodunak eskatuta edo zordunaren ekimenez.
- (3) Hartzekodunaren eskaerari jarraiki bete denean, zordunaren onura eskusiboan zegoen epemuga agortu baino lehenago.

Kasu guzti hauetan ordainketa baliozkoa da eta ez dago berreskuratzeko eskubiderik, nahiz eta betetzeak ez izan jatorria portaera kontziente batean, baizik eta *solvens*-aren errakuntza batean; Kode Zibilaren 1126. artikulua bigarren paragrafoak berresten duen bezala (GIL RODRÍGUEZ). Hala ere, kasu honetan, errakuntzaz jardun zuela frogatzen badu, hartzekodunari gauzatu dituen fruituak edo interesak eskatzeko eskubidea izango du (KZren 1126.II art). Horren ezean, zera ulertu behar da: alderdiek, gutxienez isilbidez, betetze-denbora berria hitzartu zutela (HERNÁNDEZ GIL eta GIL RODRÍGUEZ).

Horrela, errakuntza, epemugaren ezaren ezjakintasuna, Kode Zibilaren 1126. artikuluan aurreikusitako ezorduko ordainketa den aurretiazko ordainketaren suposizio faktikoaren osagai bilakatzen da. Horren funtzioa zera izango litzateke: erraztu *solvens*-i gauzatzen duen prestazioaren ezorduko izaeraren ezjakitea frogatzeko zama.

Halaber, zordunaren uziaren funtsa ez dago errakuntzan (*Alderatu* MANRESA Y NAVARRO; LASARTE ÁLVAREZ eta DíEZ-PICAZO), baizik eta hartzekodunak nabaritzen duen bidezko aberastean, prestazioaz, eta horrekin batera bere fruituaz, xeda dezakeenetik betebeharraren arabera ez dagokion epealdi batean zehar. Izan ere, errorea *solvens*-aren betetze goiztiarrean eman behar den osagai bat besterik ez da, hura Kode Zibilaren 1126. artikuluan aurreikusitako ezorduko ordainketa den «aurretiatzko ordainketa» figuraren barnean sartu ahal izateko.

IV. Errakuntzaz gauzatu den aurretiatzko ordainketa lege berezien suposizioan

Puntu honetan galdetzen gara, Kode Zibilaren 1126. artikulua sistema, errakuntzaz aldeztu aurretik gauzatu diren ordainketei buruzkoa, baliagarria den ere Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legearen suposizioarentzat eta lanaren zehar aztertu ditugun gainontzeko legeen suposizioentzat. Hasiara batean, bere aplikazioa ez dela egokia erantzun behar dugu, aipatutako legeak, besteek bezala, bere sistema propioa sortzen baitu. Eraentza espezifikoak dauka arrazoi ezberdinagatik:

- (1) Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legeak abiapuntutzat kostubidezko mailegua du (KKKLren 3.6. art.). Kode Zibilak, ordea, mailegua berez doakoa dela ulertzen du (KZren 1740. eta 1755. art.).
- (2) Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legearen sisteman, mailegu-hartzaileari aurreratzea baimentzen zaio (KKKLren 30. art.), batez ere, bere kontsumitzaile posizioa indartzeko asmoarekin. Kode Zibilaren 1126. eta 1127. artikuluetan ezarritakoaren arabera, aldiz, aurreratze hori ezinezkoa da. Horrela, Kode Zibilaren 1126. artikulua aplikatzea behartuegia da. Are gehiago, aurretiatzko amortizazio kasutan ez dagoenean berezko aurretiatzko ordainketarik, baizik eta betetze puntuala. Izan ere, aitortutako ahalmenaren egikaritzak epemugaren aurreratzea dakar. Mailegu-hartzaile legitimatuta dago, ez soilik ordainketa aurreratzeko, baizik eta hitzartutako epemuga ere bere borondatearen arabera aldatzera; bete den une arte atzera eramanez. Beraz, aurretiatzko amortizazioa erabiltzen denean, ezin da betetze anomaloari edo denboran zor ez den betetzeari buruz hitz egin.
- (3) Sistema berriak ez du pentsatzen errakuntzaz egin den aurreratzean, baizik eta era kontziente batean egin den aurreratzean. Gainera, horrek suposatzen duen epemuga aurreratzeak mailegu-emaileari sor diezazkiokeen kalteen ordaina egin beharra gehitzen du.

Dena den, gogoeta hauek ez dute galarazten mahaigaineratzea zordunaren jardueraren erudunaren aukera kreditu-kontratu hauek betetzerakoan. Kasu horietan, mailegu-hartzaileak bere zorra betetzen badu, hura errakuntzaz epemugaratua ustegatik, ze eraentza aplikatu beharko da?

Epearen gainean bizi izan duen errakuntza frogatzea oso zaila da, egitate hori barnekoa eta nabarmenki subjektiboa den neurrian. Hala ere, frogatzen badu, analogia *iuris*-i jarraiki, Kode Zibilaren 1126. artikulua adierazten duen printzipioa aplikagarria izango da. Izan ere, froga horri esker baztertzea dago, mailegu-hartzaileak zor den prestazioa aurreratu duenean, bai bere ekimenez bai hartzekodunaren aurretiatzko errekerimendu bat aintzat hartuz, betebeharraren epemuga aurreratu duenik, nahiz eta horretarako ahalmenduta egon.

Mailegu-hartzailearen emate goiztiarra eta nahigabekoa ez da kasu horietan alderdi bien onurako ezarri den terminoaren aldebakarreko aldatzea, baizik eta denboran zor ez den ordainketa bat; errakuntzaz gauzatu dena. Hain zuzen ere, Kode Zibilaren 1126. artikulua suposizioa.

Ostera, beste aukera bat egongo litzateke: ez aplikatu Kode Zibilaren 1126. artikulua eta zor ez den kobratzearengana jo. Hala ere, aukera hau ez dirudi egokia. Hipotesi horretan ezin da *condictio indebiti*-a erabili, ez baitira ematen zor ez den kobratze baten aurrean gaudela ulertzeko eman behar diren nahitaezko oinarriak (KZren 1895. art.). Aldez aurretik ordaintzen denean, zor dena ordaintzen da: existitzen den zorra eta benetako hartzekodunari. Eta zor dena ordaintzen denez, ezin da eman *condictio indebiti*-a (Alderatu DOMÍNGUEZ LUELMO). Baina Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legean arrazoiketa ezberdina izan daiteke, arauak zor ez den kobratzeari buruz duen kontzeptua (KKKLren 25. art.) handiagoa delako, edo gutxienez, handitua izan daitekeelako. Zentzu honetan, mailegu-hartzaileak errakuntzaz gauzatu duen aurretiazko ordainketa irits daiteke, Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legearen 25. artikulua efektuentzat zor ez den izaera izatera. Horrek ez du eskatzen *accipiens*-aren onustea edo fede txarra hartzean. Dena zor ez den ordainketatzat hartzen da.

Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legeak zor ez den kobratzeari buruz duen kontzeptuari dagokionez, azpimarratu behar da, zor ez den kobratze kasu horrek ez duela bat egiten Kode Zibilaren 1895. artikulua arautzen duen kuasikontratuarekin. Izan ere, azken honek pentsatzen du, batez ere, alderdien artean kontratuzko-harremanik ez dagoen eta errakuntza bat ematen den hipotesian (*indebitum ex causa*). Hemen, ordea, zor ez den kobratzea kontratu baten exekuzioaren harira sortzen da (ROCA GUILLAMÓN). Horrela, uste da, arauak aipamen egiten diela *indebitum ex re* kasuei, non emandakoak ez duen bat egiten alderdien artean dagoen betebeharrarekin. Batez ere, doktrina gehiengoaren iritziz, zor zena baino gehiago eman delako (ROCA GUILLAMÓN; BERNAL DEL CASTILLO; ÁLVAREZ OLALLA eta MARÍN LÓPEZ). Mailegu-hartzaileak errakuntzagatik aldez aurretik ordaintzen duenean, ez du zor duena baino gehiago ordaintzen, ezta gauzatzen ere, hasieran hitzartutako prestaziorik ezberdina den —aurretiazkoa izateagatik— beste prestazio bat. Aldiz, ulertzea dago, legearen hitzetan, «*cobro indebido en ejecución del crédito al consumo*» suposizioa eman dela, aurretiazko ordainketak, gure lanean defendatzen den bezala, *indebitum ex tempore* ordainketa bat eratzen duen neurrian. Denboran zor ez den ordainketa hori mailegu-emailearen maleziagatik edo arretagabeziagatik gauzatu bada, horren gain kontsumitzaileari kalte-ordaina ordaintzeko betebeharra sortuko da «*en cuantía no inferior al interés legal [o contractual si es superior] incrementado en cinco puntos*». Eta hura mailegu-emailearen arretagabeziak edo doluak sortu ez duten kontsumitzailearen erroreagatik gauzatu bada (BERNAL DEL CASTILLO), «*el interés legal o contractual si éste es superior*». Bi kasutan, interesa aldez aurretik ordaindu den kapitalari aplikatuko zaio. Mailegu-emaileak diru horri eutsi ahal izango dio, zor zen neurrian. Gure ustez, kasu honetan, aurretiazko ordainketaren zor izaerak zor gabe ordaindu dena bueltatzeko betebeharra baztertuko luke. Gainera, Kontsumo Kredituen Kontratuei buruzko Legearen 25. artikulua ez dio aipamen berezirik egiten.

Lege berezien sisteman aurreratzearen gaineko errakuntza arazoa sortzen bada, zuzenena, Kode Zibilaren 1126. artikulua aplikatzea izango litzateke. Hala ere, gure iritziz, arau horri edo arau horrek ezartzen duen ondorio urriari (*interusurium*-i) uko egitea dago.

Izan ere, suposizio berezi horietan zor ez den kobratzearen kontzeptu zabalagoa erabiltzeko aukera dago (KKKLren 25. artikuluan bezala). Eta arrazoi anitz dago zor ez den kobratzearen sistema lehenetsunez aplikatzeko. Indartsuena: ordainketa, aipatu den zentzuan, zor ez delako eta kontsumitzailearen babesa printzipio iradokitzaille gisa duen legearen soluzioa erabiltzen delako.

Bibliografía

- ALFARO ÁGUILA-REAL, Jesús, “Observaciones críticas al Proyecto de Ley de Crédito al Consumo“, In: *RDBB*, 56 zkia., 1994.
- ÁLVAREZ OLALLA, María del Pilar, “Préstamos especiales”, In: *Tratado de contratos*, Rodrigo BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANO zuzendua, IV. tomoa, 1. arg. Balentzia, Tirant lo Blanch, 2009.
- ANDREU MARTÍ, María del Mar, “El reembolso anticipado del crédito”; In: *RJRM*, 23 zkia., 1997.
- ANDREU MARTÍNEZ, Belén, *El acreedor a término*, 1. arg. Granada: Comares, 2003.
- BELTRÁN DE HEREDIA Y CASTAÑO, José, *El cumplimiento de las obligaciones*, Madril: *Revista de Derecho Privado*, 1956.
- BERNAL DEL CASTILLO, Ángel, “La Ley 7/1995, de 23 de marzo, de crédito al consumo: introducción”, In: *Derecho de los consumidores y usuarios*, Alicia DE LEÓN ARCE zuzendua eta Luz María GARCÍA GARCÍA koordinatua, 2. arg. Balentzia: Tirant lo Blanch, 2007.
- CASADO CERVIÑO, Alberto, “El crédito al consumo y la protección de los consumidores”, In: *RDBB*, 11 zkia., 1983.
- CASTÁN TOBEÑAS, José, *Derecho Civil Español, Común y Foral. Derecho de obligaciones*, 17. arg. Madril: Reus, 2008.
- CRISTÓBAL MONTES, Ángel, *El pago o cumplimiento de las obligaciones*, 1. arg. Madril: Tecnos, 1986.
- DAGOT, Michel, “Pret immobilier et protection de l’emprunter (loi du 13 juillet 1979)”, In: *Jurisclasseur périodique (semaine juridique)*, I, 2979 zkia., 1980.
- DE GISPERT PASTOR, María Teresa, *Los créditos sindicados. Su integración en el sistema jurídico español*, 1. arg. Bartzelona: Bosch, 1986.
- DE NOVA, Giorgio, “Il crédito al consumo. Disposizione varie”, In: FERRO-LUZZI/CASTALDI, *La nuova legge bancaria. Il Testo Único delle leggi sulla intermediazione bancaria e creditizia e le disposizioni di attuazione*, III. tomoa, 1. arg. Milan: Giuffrè, 1996.
- “L’attuazione in Italia delle direttive comunitarie sul crédito al consumo”, In: *RTDPC*, 3 zkia., iraila, 1992.
- DÍAZ MORENO, Alberto, “Ley de crédito al consumo”, In: *Derecho de los negocios*, 55 zkia., apirila, 1995.
- DÍEZ-PICAZO, Luis, *Fundamentos del derecho civil patrimonial. Las relaciones obligatorias*, II. bolumena, 6. arg. Cizur Menor: Civitas, 2088.
- “El pago anticipado”, In: *Estudios de Derecho Privado*, I. bolumena, Madril: Civitas, 1980.
- “Contratos de crédito y protección de consumidores”, In: *ADC*, LII-4 zkia., 1999.
- DOMÍNGUEZ LUELMO, Andrés, *El cumplimiento anticipado de las obligaciones*, 1. arg. Madril, Civitas, 1992.
- FERNÁNDEZ VILLA, José, *El pago con subrogación: revisión del artículo 1212 del Código Civil Español*, 1. arg. Granada: Comares, 1999.
- FERRE MOLTO, Miguel, “Protección de los derechos de los consumidores y usuarios a través de la intervención del corredor de comercio“, In: *AC*, 1 zkia., 1994.

- GARCÍA MAS, Francisco Javier, “Breve análisis sobre la Ley de Crédito al Consumo de 23 de marzo de 1995”, In: *RCDI*, 637 zkia., 1996.
- GETE-ALONSO Y CALERA, María del Carmen, “Apuntes para una explicación de la modificación y novación de la relación obligatoria”, In: *Homenaje al profesor Juan Roca Juan*, Universidad de Murcia, Servicio de Publicaciones, 1989.
- GIL RODRÍGUEZ, Jacinto, “Circunstancias de la relación obligatoria”, In: *Manual de Derecho Civil. Derecho de obligaciones, responsabilidad civil, teoría general del contrato*; 3. arg. Madril: Marcial Pons, 2000.
- GÓMEZ SALVAGO SÁNCHEZ, Cecilia, *Las cláusulas de exigibilidad anticipada del crédito en los contratos bancarios*, 1. arg. Balentzia: Tirant lo Blanch, 2012.
- GORGONI, Marilena, *Il credito al consumo*, 1. arg. Milan: Giuffrè, 1994.
- HERNÁNDEZ GIL, Antonio, *Derecho de obligaciones*, 1. arg. Madril: Ceura, 1983.
- LASARTE ÁLVAREZ, Carlos, “De las obligaciones a plazo”, In: *Comentario del Código Civil*, Luis Díez-PICAZOK, Cándido PAZ ARESEK, Rodrigo BERCOVITZek eta pablo SALVADORREK zuzendua, II. tomoa, Madril: Ministerio de Justicia, 1991.
- MARÍN LÓPEZ, Manuel Jesús, “Análisis de la ley 7/1995, de 23 de marzo, de Crédito al Consumo”, In: *EC*, 55 zkia., 2000.
- “El término”, In: *Tratado de contratos*, Rodrigo BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANOK zuzendua, I. tomoa, Balentzia: Tirant lo Blanch, 2009.
 - “Protección del consumidor y crédito al consumo. Análisis del Proyecto de Ley de Contratos de Crédito al Consumo”, In: *RDP*, 3-4 zkia., 2011.
- MANRESA Y NAVARRO, José María, *Comentarios al Código Civil Español*, VIII. tomoa, 1. bolumena, Madril, 1929.
- MONTÉS PENADÉS, Vicente, “De las obligaciones a plazo”, In: *Comentarios al Código civil y a las compilaciones forales*, Manual ALBALADEJOK zuzendua, XV. tomoa, II. bolumena, Madril: Edersa, 1981.
- MUCIUS SCAEVOLA, Quintus, *Comentario al Código Civil*, XIX. tomoa, Madril, 1902.
- MÚRTULA LAFUENTE, Virginia, *La prestación de intereses*, 1. arg. Madril: McGraw-Hill, 1999.
- OPHELE, Claude, *L'exécution anticipée d'une obligation contractuelle*, Thèse dacty, Tours, 1993.
- ORDÁS ALONSO, Marta, *La deuda de intereses en las pólizas de crédito bancario*, 1. arg. Granada: Comares, 1999.
- PASCUAL ESTEVILL, Luis, *El pago*, 1. arg. Bartzelona: Bosch, 1986.
- PRATS ALBENTOSA, Lorenzo, *Préstamo de consumo. Crédito al consumo*, 1. arg. Balentzia: Tirant lo Blanch, 2001.
- PÉREZ ÁLVAREZ, Miguel Ángel, *Curso de derecho Civil*, II, Madril: Colex, 2008.
- RIVERO HERNÁNDEZ, Francisco, *Elementos de Derecho civil, Derecho de Obligaciones*, II; Madril: Dykinson, 2003.
- ROCA GUILLAMÓN Juan José, “Los contratos de crédito al consumo. Forma y contenido, reembolso anticipado y cobros indebidos (Ley 7/1995, de 23 de marzo)”, In: *Crédito al consumo y transparencia bancaria*, Ubaldo NIETO CAROLEK zuzendua, 1. arg. Madril: Civitas, 1997.
- ROGEL VIDE, Carlos, *Favor debitoris —análisis crítico—*, Madril: Reus, 2010.
- RUBIO GARRIDO, Tomás, *La Ley de Subrogación y Modificación de Préstamos Hipotecarios*, 1. arg. Granada: Comares, 1998.
- SÁNCHEZ ROMÁN, Felipe, *Estudios de Derecho Civil y el Código Civil*, IV. tomoa, Madril, 1899.
- SANTOS BRIZ, Jaime, “De las obligaciones a plazo”, In: *Comentario del Código civil, arts. 1088 al 1314*, 6. tomoa, Bartzelona: Bosch, 2000.
- SIBER, Heinrich, *Planck's Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, VII. bolumena, Berlin, 1914.